

Právní věta: **Zákaz těžby dřeva v některých lokalitách národní přírodní rezervace, byl-li stanoven plánem péče a lesním hospodářským plánem v souladu se zákonem o lesích a zákonem o ochraně životního prostředí, představuje zákonné omezení hospodaření v lese zvláštního určení, s nímž je spojen nárok vlastníka na náhradu zvýšených nákladů, nikoliv na náhradu ušlého zisku za neprovedenou těžbu dřeva.**

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 04/29/2009
Spisová značka: 25 Cdo 193/2007
ECLI: ECLI:CZ:NS:2009:25.CDO.193.2007.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Náhrada škody
Dotčené předpisy: § 11 odst. 3 předpisu č. 289/1995Sb.
§ 36 předpisu č. 289/1995Sb.
čl. 11 předpisu č. 1/1993Sb.

Kategorie rozhodnutí: A
Publikováno ve sbírce pod číslem: 9 / 2010

Podána ústavní stížnost

datum podání	spisová značka	soudce zpravodaj	výsledek	datum rozhodnutí
07/29/2009	IV.ÚS 2005/11 IV.ÚS 2005/09	JUDr. Miloslav Výborný		

25 Cdo 193/2007

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Vojtky a soudců JUDr. Marty Škárové a JUDr. Roberta Waltra v právní věci žalobce L. d. o., zastoupeného advokátem, proti žalované České republice - Ministerstvu životního prostředí, zastoupené advokátem, za vedlejší účasti obcí 1) N. V., 2) M. L., 3) S., 4) B. n. O., 5) O. n. O., 6) N., 7) B., 8) R. u V. M., 9) P., 10) J., 11) M., 12) O., 13) H., R., 15) R., 16) Š., 17) V. L., 18) V. M., 19) V., 20) S., 21) V., 22) Ú., 23) S., 24) B., 25) L., 26) P., 27) S., 28) N. D., 29) S., 30) O., 31) M., 32) K., 33) O., 34) S., 35) Ž. P., 36) H. B., 37) S. H., 38) Č. B., 39) K. V., 40) J. m. 41) N. M. n. M., 42) Ž. n. S., 43) P., 44) Ž. n. D., a 45) Ch., na straně žalobce, o 2.500.000,- Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 11 C 277/2000, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. června 2006, č. j. 51 Co 89/2006-154, takto:

I. Dovolání se zamítá.

II. Žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů dovolacího řízení 52.300,50 Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se domáhá vůči státu náhrady škody ve výši 2.500.000,- Kč, která mu měla vzniknout v důsledku omezení hospodaření v lesním hospodářském celku P. (těžby lesních porostů) v souvislosti s rozhodnutím Ministerstva životního prostředí o schválení plánu péče pro národní přírodní rezervaci R. (dále též jen „N. R.“) a rozhodnutím Ministerstva zemědělství o schválení lesního hospodářského plánu pro lesní hospodářský celek L. P. na období od 1. 1. 1999 do 31. 12. 2008.

Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 16. 11. 2005, č. j. 11 C 277/2000-107, ve znění doplňujícího usnesení ze dne 23. 5. 2006, č. j. 11 C 277/2000-125, žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce je nájemcem pozemků parc. v k. ú. H. B., parc. č. 409/1, 464/1 v k. ú. S. R., které se nacházejí v podílovém spoluvlastnictví vedlejších účastníků. Vyhláškou Ministerstva životního prostředí č. 17/1997 Sb. byla kromě jiného i na uvedených pozemcích vyhlášena národní přírodní rezervace R. Rozhodnutím ze dne 10. 6. 1998, schválilo Ministerstvo životního prostředí návrh plánu péče pro N. R. v CHKO Ž. v. na období 1998-2007, čímž se plán péče stal závazným podkladem pro jiné plánovací dokumenty i pro realizaci praktických zásahů v něm uvedených; mimo jiné stanovil, že některé lesní porosty na území N. R. budou napříště ponechány přirozenému vývoji. Návrh lesního hospodářského plánu zpracovaný na objednávku žalobce byl odsouhlasen S. CHKO Ž. v. i Ministerstvem zemědělství (rozhodnutím ze dne 11. 6. 1999, č. j. 861/99). Pro posouzení důvodnosti nároku považoval soud prvního stupně za klíčové určení, zda žalobce byl omezen v hospodaření v lese již přímo zákonem nebo až předmětnými rozhodnutími Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství. S odkazem na ustanovení § 8 odst. 1 písm. c), § 11 odst. 3 a § 36 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (dále též jen „lesní zákon“), ustanovení § 29 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 119/2003, dovodil, že využití dřevní hmoty z lesů zvláštního určení, nacházejících se ve zvláště chráněných územích (tedy také v národních přírodních rezervacích) a tvořících tak významné přírodní bohatství, je omezeno již přímo ze zákona, nikoli až rozhodnutím orgánu státní správy, neboť veřejný zájem na zachování těchto cenných přírodních zdrojů je nadřazen zájmům hospodářským a vlastníků (správce) lesa je povinen tento stav respektovat. Plán péče schválený orgánem ochrany přírody a krajiny podle § 38 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., byl závazným podkladem pro lesní hospodářský plán, pouze konkretizoval zákonem stanovená omezení s ohledem na konkrétní místní podmínky NPR R. I kdyby takový plán péče neexistoval, musel by žalobce respektovat režim chráněného území včetně veškerých omezení; žalobce však netvrdil, že by byl v případě neexistence plánu péče v hospodaření v lese méně omezen nebo že by se domáhal náhrady zvýšených nákladů vzniklých z omezeného způsobu hospodaření ve smyslu § 36 odst. 3 lesního zákona. Soud prvního stupně uzavřel, že uvedené zákonné omezení vlastnického práva je plně v souladu s čl. 4 odst. 2, 3 a 4, čl. 11 odst. 3 a čl. 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 6. 2006, č. j. 51 Co 89/2006-154, rozsudek soudu prvního stupně ve znění doplňujícího usnesení potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, ztotožnil se i s jeho závěry právními a na odůvodnění napadeného rozsudku pro stručnost odkázal. Dále uvedl, že jestliže žalobce hospodaří v tzv. lesích zvláštního určení podle § 8 odst. 1 písm. c) lesního zákona a jestliže jsou vlastníci těchto lesů podle § 36 odst. 3 lesního zákona povinni strpět omezení při hospodaření v nich a náleží jim pouze náhrada zvýšených nákladů, pokud jim z omezeného způsobu hospodaření vzniknou, důvod omezení hospodaření v lesích žalobce nespočívá v dané věci v rozhodnutí orgánu státní správy, nýbrž vyplývá přímo ze zákona, a proto podmínky pro přiznání práva na náhradu škody podle § 11 odst. 3 zákona o lesích nejsou splněny. Navíc zákon o ochraně přírody a krajiny zakládá příslušným orgánům oprávnění usměrňovat činnost v lesích tak, aby bylo dosaženo účelu ochrany, jak vyslovil Nejvyšší soud ČR právě v rozsudku ze dne 30. 6.

2004, sp. zn. 25 Cdo 119/2003.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, které odůvodňuje tím, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a že nalézací řízení trpí vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Podle žalobce totiž není z napadeného rozsudku zřejmé, jakým způsobem odvolací soud hodnotil jeho odvolací námitky, ačkoli zpochybňovaly správnost základních úvah soudu prvního stupně o právní povaze sporu, a v čem je považuje za nesprávné či nedůvodné, neboť jim vyjma stručného popisu jejich obsahu nevěnuje jedinou zmínku. Za otázky zásadního právního významu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o.s.ř. označuje, „zda jsou omezení vyplývající z plánu péče o národní přírodní rezervaci podle § 38 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., ve znění účinném do 27. 4. 2004, omezeními vyplývajícími z individuálního právního aktu nebo zda jde o omezení vyplývající přímo ze zákona“, a „zda ustanovení § 36 odst. 3 věta první zákona č. 289/1995 Sb. vylučuje u vlastníků lesů zvláštního určení právo na náhradu újmy za omezení při hospodaření v nich, které je zakotveno v § 11 odst. 3 téhož zákona“. Dovolatel především nesouhlasí se závěrem soudů obou stupňů, že omezení hospodaření v lese vyplývá přímo ze zákona, a nenáleží proto za ně náhrada podle § 11 odst. 3 lesního zákona, a tvrdí, že by uvedené platilo jen v případě, byl-li by zákaz těžby zakotven přímo do textu zákona (v době vydání rozhodnutí Ministerstva životního prostředí i Ministerstva zemědělství však ustanovení § 4 odst. 3 a § 38 odst. 1 a 2 zákona č. 114/1992 Sb. a § 24 zákona č. 289/1995 Sb. připouštěla pouze to, aby takové zákazy byly stanoveny individuálními právními akty orgánů veřejné správy, tedy zakotvila nikoli omezení vyplývající přímo ze zákona, nýbrž připustila omezení stanovené na základě zákona); mezi oběma typy omezení soudy obou stupňů nečinily rozdíl a fakticky tak přistoupily k absurdnímu výkladu a aplikaci § 11 odst. 3 lesního zákona, že náhradu újmy lze vlastníkovvi lesa poskytnout, jen byl-li omezen nezákonným rozhodnutím. Dovolatel je dále přesvědčen, že povinnost strpět omezení vyplývající z právních předpisů (§ 36 odst. 3 lesního zákona) je vlastností všech právních norem a týká se i těch předpisů, které to o sobě výslovně neuvádějí, proto nelze automaticky dovozovat, že tato omezení musí být vždy zásadně bezplatná a že pro ně nelze použít čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (takový výklad by nebyl ústavně konformní, jak uvádí Ústavní soud např. v nálezu sp. zn. II. ÚS 438/01). Právo vlastníků lesů zvláštního určení na náhradu zvýšených nákladů podle § 36 odst. 3 lesního zákona je podle dovolatele subsidiárním ve vztahu k obecnému a všechny kategorie lesů postihujícímu právu na náhradu újmy podle ustanovení § 11 odst. 3 téhož zákona, z něhož nelze dovodit, že by jeho aplikace byla pro lesy zvláštního určení ve všech případech vyloučena. Navrhuje proto, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že napadený rozsudek je plně přezkoumatelný, jestliže žalobce v odvolání neuvedl nic nového, než co tvrdil v řízení před soudem prvního stupně, a odvolací soud se v něm ztotožnil s právními závěry soudu prvního stupně, které v dostatečném rozsahu popsal v odůvodnění. K dovolatelem prvně označené otázce zásadního právního významu poukazuje na již citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 119/2003, u druhé pak namítá, že se jedná o otázku uměle vytvořenou žalobcem, na níž napadený rozsudek nespočívá (odvolací soud v této souvislosti nedospěl k závěru, že ustanovení § 36 odst. 3 lesního zákona vylučuje použití § 11 odst. 3 tohoto zákona, nýbrž že z důvodu omezení vlastníka ex lege je vyloučeno použití § 11 odst. 3 lesního zákona a že vlastník se může domáhat náhrady právě podle § 36 odst. 3 lesního zákona). Žalovaná uzavírá, že čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod poskytuje ochranu vlastníkům, nikoli nájemcům, kterým žalobce podle § 58 odst. 1 lesního zákona je, a navrhuje, aby bylo dovolání odmítnuto.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání, které je

přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. pro řešení zásadně právně významné otázky nároků při omezení hospodaření vlastníka lesa zvláštního určení, není důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci, které je zde jediným uplatnitelným důvodem dovolání [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 90 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění do 31. 12. 1999 (dále též jen „zákon o ochraně přírody a krajiny“), zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy vydané k jeho provedení jsou zvláštními předpisy ve vztahu k předpisům o lesích, vodách, územním plánování a stavebním řádu, o ochraně nerostného bohatství, ochraně zemědělského půdního fondu, myslivosti a rybářství.

Z citovaného ustanovení výslovně vyplývá, že vztah zákona o ochraně přírody a krajiny k zákonu o lesích je vztahem speciality, tj. že tento zákon je předpisem zvláštním vůči lesnímu zákonu. Pro vztah zákona zvláštního a obecného je pak charakteristické, že zvláštní úprava se uplatní tam, kde speciální předpis stanoví něco jiného oproti úpravě obecné, přičemž obecnou úpravu je možno použít tam, kde speciální předpis její aplikaci nevylučuje buď výslovným zákazem anebo tím, že nestanoví něco jiného. Protože zákon o ochraně přírody a krajiny nic nestanoví o náhradách spojených s omezením hospodaření v lesích, aniž by poskytování takových náhrad výslovně vylučoval, uplatní se v tomto ohledu předpis obecný, tedy zákon o lesích (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 119/2003, publikovaný pod C 2769 v Souboru civilních rozhodnutí NS ČR, C. H. BECK).

Podle § 14 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. kategorie zvláště chráněných území jsou a) národní parky, b) chráněné krajinné oblasti, c) národní přírodní rezervace, d) přírodní rezervace, e) národní přírodní památky, f) přírodní památky.

Podle § 31 tohoto zákona lesy v národních přírodních rezervacích nelze zařazovat do kategorie lesů hospodářských; ustanovení o zásazích proti škůdcům a o případech mimořádných okolností a nepředvídaných škod lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody.

Podle § 58 tohoto zákona každý je povinen při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající z tohoto zákona.

Podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění do 31. 12. 1999 (lesní zákon), lesy zvláštního určení jsou lesy, které nejsou lesy ochrannými a nacházejí se na území národních parků a národních přírodních rezervací. Podle odstavce 2 písm. a) tohoto ustanovení do kategorie lesů zvláštního určení lze dále zařadit lesy, u kterých veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí nebo jiný oprávněný zájem na plnění mimoprodukčních funkcí lesa je nadřazen funkcím produkčním. Jde o lesy v prvních zónách chráněných krajinných oblastí a lesy v přírodních rezervacích a přírodních památkách. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení o zařazení lesů do kategorie lesů zvláštního určení podle odstavce 2 rozhoduje orgán státní správy lesů na návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu.

Podle § 2 písm. d) lesního zákona pro účely tohoto zákona se rozumí hospodařením v lese obnova, ochrana, výchova a těžba lesních porostů a ostatní činnosti zabezpečující plnění funkcí lesa.

Podle § 11 odst. 3 lesního zákona vlastník lesa má právo na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese vůči orgánu státní správy, který o tomto omezení rozhodl. Orgán státní správy může uložit úhradu této náhrady osobám, v jejichž zájmu o tomto omezení rozhodl.

Podle § 36 odst. 1 lesního zákona ve prospěch účelového hospodaření v lesích ochranných a v lesích zvláštního určení lze přijmout opatření odchylná od některých ustanovení tohoto zákona, zejména pokud jde o velikost nebo přiřazování holých sečí. Tato opatření mohou být navržena v plánu nebo v osnově nebo je stanoví rozhodnutím orgán státní správy lesů na návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení vlastníci lesů zvláštního určení (§ 8 odst. 1 a 2) jsou povinni strpět omezení při hospodaření v nich. Vlastníkům těchto lesů náleží náhrada zvýšených nákladů, pokud jim z omezeného způsobu hospodaření v nich vzniknou. Náhrada nenáleží v případech, kdy byly lesy vyhlášeny za lesy zvláštního určení podle § 8 odst. 2 písm. g), a v případech, kdy je úhrada zvýšených nákladů poskytována podle zvláštních předpisů. Podle odst. 4 tohoto ustanovení vlastník lesa uvedeného v odstavcích 2 a 3 je povinen zajistit opatření uložená orgánem státní správy lesů ke splnění účelu sledovaného jejich vyhlášením. Za provedená opatření přísluší vlastníku lesa náhrada zvýšených nákladů. Podle odst. 5 tohoto ustanovení orgán státní správy lesů rozhodne na návrh vlastníka lesa o tom, kdo a v jaké výši uhradí vlastníku lesa zvýšené náklady spojené s omezením hospodaření podle odstavců 3 a 4.

Z této úpravy je zřejmé, že hospodaření v lesích a státní správa lesního hospodářství směřují kromě jiného k tomu, aby byly udržovány a zlepšovány všechny funkce lesů, včetně produkce dřevní hmoty. Smyslem odborné správy lesů je vyloučit živelnou těžbu dřevní hmoty a regulovat ji podle lesních hospodářských plánů (plánů lesní výroby) tak, aby probíhala v souladu s odbornými přístupy a poznatky ohledně vytváření a udržování funkcí lesa, jeho obnovy apod. V případě lesů zvláštního určení, které se nacházejí ve zvláště chráněných územích (ze zákona v národních parcích a národních přírodních rezervacích, případně i na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů v prvních zónách chráněných krajinných oblastí, v přírodních rezervacích a přírodních památkách) a tvoří tak zvláště významné přírodní bohatství, k tomu přistupuje ještě veřejný zájem na zachování těchto cenných přírodních zdrojů, který je nadřazen hospodářským zájmům. Využití dřevní hmoty z těchto lesů je proto již ze zákona omezeno a vlastník (správce) lesa je povinen tento stav respektovat včetně toho, že zákon o ochraně přírody a krajiny zakládá příslušným orgánům oprávnění usměrňovat činnost v lesích tak, aby tohoto účelu bylo dosaženo (srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 119/2003). Vlastník (správce) lesa zvláštního určení (o který jde i v daném případě) je povinen jednak strpět omezení při hospodaření v těchto lesích (srov. § 36 odst. 3 lesního zákona), tedy též takové omezení těžby dřeva v národních přírodních rezervacích zakotvené v § 8 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 2 písm. d) lesního zákona, a jednak zajistit opatření uložená orgánem státní správy lesů ke splnění účelu sledovaného vyhlášením těchto opatření (srov. § 36 odst. 4 lesního zákona); za uvedené povinnosti v obou případech náleží vlastníkům lesa zvláštního určení náhrada zvýšených nákladů, pokud jim vzniknou. Nárok na náhradu jiné újmy v souvislosti se zákonným omezením těžby dřevní hmoty v národních přírodních rezervacích lesní zákon nezakotvuje.

Dovolateli lze jistě přisvědčit, že z žádného ustanovení lesního zákona nelze dovodit, že by aplikace § 11 odst. 3 byla pro lesy zvláštního určení obecně vyloučena; uvedené ustanovení však dopadá na případy, kdy omezení hospodaření v lese je rozhodnutím (individuálním správním aktem) orgánu státní správy teprve konstituováno (založeno), aniž by takové omezení vlastníka lesa tížilo již předtím. Jinými slovy řečeno, náhrada újmy, pokud vznikla, náleží vlastníku lesa podle § 11 odst. 3 lesního zákona pouze za takové omezení, které již samo o sobě nevyplývá přímo ze zákona, popř. jiné právní skutečnosti, jak tomu je i v posuzovaném případě.

Podle § 1 vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 17/1997 Sb., kterou se vyhláší národní

přírodní rezervace R. a stanoví její bližší ochranné podmínky, vyhláší se národní přírodní rezervace R. za účelem zachování souboru přírodě blízkých různorodých lesních ekosystémů zahrnujících početnou skupinu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Podle § 3 této vyhlášky nelze bez souhlasu ministerstva provádět kromě jiného f) těžbu či výchovné práce v lesích, kde vlastník lesa hospodaří bez schváleného lesního hospodářského plánu nebo převzaté lesní hospodářské osnovy, g) těžební či výchovné práce v lesních porostech na základě schváleného lesního hospodářského plánu nebo převzaté lesní hospodářské osnovy v období, kdy půda není zmrzlá nebo krytá sněhovou pokrývkou.

Je tedy zřejmé, že omezení žalobce jako nájemce lesů zvláštního určení nacházejících se v národní přírodní rezervaci R. při hospodaření a produkci v nich (těžbě dříví) vyplývá již přímo – jak shora uvedeno - z lesního zákona a zákona o ochraně přírody a krajiny, resp. konkrétní rozsah omezení je stanoven ve vyhlášce o vyhlášení národní přírodní rezervace; to platí bez ohledu na to, zda příslušný orgán rozhodl o tom, že schvaluje plán péče pro NPR R. a lesní hospodářský plán pro lesní hospodářský celek P. Jde tedy o zákonné omezení předvídané ustanovením § 36 odst. 3 zákona o lesích, s nímž zákon spojuje jen náhradu zvýšených nákladů, pokud v souvislosti s omezením vzniknou. Vznik takové škody však žalobce netvrdí a ani neprokazuje, byť i o této možnosti byl v průběhu řízení soudem prvního stupně poučen (usnesením ze dne 3. 9. 2003, č. j. 11 C 277/2000- 41).

Dovolatel vytýká zamítavému rozhodnutí nesoulad s čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (dále též jen „Listina“). Tento článek však nelze vykládat samostatně, tj. bez kontextu s dalšími ustanoveními upravujícími vlastnictví a rovněž i ochranu přírodních zdrojů v síle ústavního předpisu.

Podle čl. 11 odst. 3 Listiny vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem. Podle odst. 4 tohoto článku vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

Podle čl. 7 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále též jen „Ústava“) stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.

Je tedy pravdou, že ustanovení čl. 11 odst. 4 Listiny zásadně předpokládá nucené omezení vlastnického práva pouze zákonem ve veřejném zájmu a za náhradu; nelze však přehlédnout, že i na vlastníka samotného klade totéž ustanovení (v odst. 3) určité nároky, zakazuje mu totiž, aby vlastnické právo vykonával v rozporu s obecnými zájmy, například tím, že by nad míru stanovenou zákonem poškozoval životní prostředí. Jestliže lesy jsou ústavně chráněným přírodním bohatstvím, nelze dovolatelem akcentované ustanovení čl. 11 odst. 4 listiny vykládat izolovaně a zcela absolutně tak, že není povinen strpět jakákoliv omezení, leda za přiměřenou náhradu. V posuzovaném případě jde dovolateli o hospodářské využití zvláštní kategorie lesů (tzv. lesů zvláštního určení), která má zvýšený význam z hlediska ochrany životního prostředí; domáhá se náhrady ušlého zisku spojeného s tím, že mu není umožněno provádět těžbu dřeva podle svých představ. Omezení těžby dřevní hmoty v takto významném lesním systému na základě lesního zákona a zákona o ochraně přírody a krajiny však není individuálním omezením vlastnického práva ve smyslu čl. 11 odst. 4 Listiny, nýbrž představuje přípustnou korekci výkonu vlastnického práva tak, aby nad míru stanovenou zákonem nedocházelo k narušování jiných ústavně chráněných hodnot, jimiž jsou v tomto případě obecný zájem na ochraně životního prostředí a na zachování přírodního bohatství. Taková úprava, řešící jistý střet ústavně garantovaných principů, je v souladu s právním řádem ČR, neboť sleduje legitimní cíl, tj. ochranu lesů v národních přírodních rezervacích jako zvláště chráněných územích, která jsou pro svou biologickou

jedinečnost a rozmanitost hodna přísné ochrany státní mocí. Lze zároveň dovodit, že jde o prostředek ve vztahu ke sledovanému cíli přiměřený, neboť (jak vyplývá ze skutkových zjištění, jejichž správnost nepodléhá dovolacímu přezkumu) vlastnické právo k lesům nebylo v daném případě podstatně omezeno či jeho výkon zcela vyloučen, bylo pouze částečně (nikoliv v celém rozsahu národní přírodní rezervace) korigováno oprávnění k těžbě dřeva.

Ostatně i Ústavní soud dovodil, že zákonná úprava omezení vlastnického práva je přípustná, respektuje-li požadavky striktně stanovené článkem 4 Listiny. S ohledem na povinnost šetřit podstatu a smysl vlastnického práva (čl. 4 odst. 4 Listiny) přitom nesmí být vlastnické právo omezeno ve větší než přiměřené míře, to je v takové míře, kdy omezení užívání majetku (vlastnického práva) sleduje legitimní cíl, je v souladu s vnitrostátním právem a je přiměřené ve vztahu ke sledovanému cíli (srov. náleží ÚS ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. II. ÚS 482/02). Jak opakovaně judikoval Ústavní soud, čl. 11 odst. 1 Listiny, zaručující každému právo vlastnit majetek, nelze chápat tak, že vlastnické právo je absolutně neomezené, naopak zákonodárce může vlastnické právo zákonem omezit z důvodu ochrany práv druhých a ochrany obecných zájmů, zejména lidského zdraví, přírody a životního prostředí. Za nepřipustné omezení vlastnického práva, odporující ustanovení čl. 11 odst. 4 Listiny, se tak považuje pouze takové omezení, které vylučuje realizaci vlastnického práva buď zcela, nebo v rozsahu, který podstatnou měrou znemožňuje výkon vlastnického práva v některé z jeho složek (srov. náleží Ústavního soudu č. 49/2007 Sb.). Článek 1 odst. 2 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod výslovně stanoví, že právo fyzické či právnické osoby na pokojné užívání svého majetku nebrání právu státu „přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem“. Právo na náhradu za omezení vlastnického práva může vyplývat, není-li stanoveno zvláštním zákonem, přímo z Listiny.

Je tedy proto namístě uzavřít, že zákaz těžby dřeva v některých lokalitách národní přírodní rezervace, jak byl v posuzovaném případě stanoven plánem péče pro NPR R. v CHKO Ž. v. na období 1998-2007 a lesním hospodářským plánem v souladu s legislativními omezeními vyhláškou č. 17/1997 Sb. na základě zákona o lesích a zákona o ochraně životního prostředí, není v rozporu s Ústavním pořádkem České republiky a představuje zákonné omezení hospodaření v lese zvláštního určení ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 zákona o lesích, které vlastníku zakládá nárok na náhradu zvýšených nákladů, nikoliv však již na náhradu ušlého zisku za neprovedenou těžbu dřeva.

Právní názor, o nějž se opírá rozhodnutí odvolacího soudu, je ze všech těchto důvodů správný a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. není naplněn; Nejvyšší soud ČR tudíž dovolání žalobce podle § 243b odst. 2 o.s.ř. zamítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243b odst. 5 věty první, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 věty první a § 142 odst. 1 o.s.ř. Žalované vzniklo právo na náhradu nákladů dovolacího řízení v souvislosti s podáním vyjádření k dovolání prostřednictvím advokáta. Tyto náklady sestávají z limitované sazby odměny za zastupování advokátem v částce 10.000,- Kč podle § 3 odst. 1 bodu 5, § 14 odst. 1 a § 18 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb., ve znění účinném od 1. 9. 2006, a z náhrady hotových výdajů za jeden úkon právní služby ve výši 300,- Kč podle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění účinném od 1. 9. 2006, obojí navýšené o DPH 19 % podle § 137 odst. 3 o.s.ř., tedy celkem 52.300,50 Kč.

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 29. dubna 2009

JUDr. Petr Vojtek, v. r.

předseda senátu